

Земний уклін вам, ветерани, за наше щасливе життя, за вашу мужність у бою, за біль і рани

Сьогодні кожен ветеран - герой!

У липні 1941 року 19-річну **Олену МОВЧАН** забрали на фронт у воєнно-сортувальний пункт № 30. Тут і почалися її випробування долею, які не раз виявлялися смертельно небезпечними. Згадає, як під час бомбардування в м. Бельці (Молдавія) поштарки-фронтовички поховалися в окопних ямах. Вижили лише Олена та її компаньйонка Наталя. «Саме тоді відчула справжній страх війни - смерть», - ділиться спогадами.

Після війни група потрапила в Будапешт, де її розформували. Повернувшись у Полтавську область, звідки родом, жінка знову запрацювала на пошти. Там зустріла майбутнього чоловіка - офіцера Григорія. Після весілля поїхала з ним у Німеччину, а в 1959 році переїхали в Сарни.

Згадуючи пережите й аналізуючи сучасність, пані Олена бажає: «Живіть і радійте, зараз легше жити, ніж колись».

У далекому 1944-ому сімнадцятирічного **Дмитра ЛАБУНСЬКОГО** мобілізували в 139-й запасний полк. Відтак шлях молодого бійця проліг у Китайську Народну Республіку. Вночі хлопці висипали з ешелона на 78-ому кілометрі, поділися у військову частину. А вранці на півтори тисячі солдатів очікувало смертельно небезпечне випробування - марш-кідок через пустелю в п'ятидесятиградусну спеку. Втрати були значними - з батальйона залишилося дванадцять чоловік. Решта зосталася лежати на непривітній чужій землі. Тоді-то командир взводу й віддав наказ: «Лабунський, бери станковий кулемет і клади на хурку».

На чужій території все налаштоване було до них вороже. Довелося форсувати гірську річку з потужною течією, долили її, тримаючись за мотузку. У місті Салунь потрапили під гарматний обстріл японських мілітаристів. Зате в Чжеунчжоу захопили склади, тоді вперше скуштували закордонні галети. Бій біля станцією Дайер запам'ятався на все життя. Чотири японці із вікна косили наших солдатів, які йшли в наступ. Тоді загинув командир полку, а сам Дмитро Лабунський отримав поранення в ноги. Зупинили ворогів прямим влученням із гармати. А рани й донині нагадують про безстрашний наступ на Теньшахе.

Після Китаю та Далекого Сходу солдат у складі запасного полку побував у Центральній Росії, згодом - у Дарніці. Зрештою в липні 1946-ого воїна демобілізували. Замість трьох місяців, як того сумлінного працівника перевели на станцію Клевів, де до пенсії трудився складачем вагонів. Дмитро Лабунський - кавалер ордена Вітчизняної війни, інших бойових і мирних нагород, має звання почесного залізничника. Та найпочеснішим він вважає сімейне звання прапрадіда. Тим самим доводячи, що козацькому роду нема переводу.

- Коли фашисти захопили наше село на Київщині, - розповідає **Володимир ГУМЕННИЙ**, - то влаштували облогу на молоді для відправки на роботу в Німеччину. У грудні 1943 року, під час однієї з таких облог, серед 20 уліпаних юнаків був і я. Нас вишукували в колону й повели до Білої Церкви. Протримавши 10 днів у військових казармах, пішки погнали далі. Йшли під конвоєм автоматників аж до станції Жмеринка, інколи ночували просто неба. Там загнали в порожні вагони вантажного поїзда та повели в невідомому напрямку. Один із хлопців заховав ножа, тож вирішили вирізати шматок дошки на дверях вагону й відкрити запірний гак. Нам це вдалося, бо гітлерівці забули закрити двері дотом. Відкривши їх, почали стрибати на ходу. На щастя, в темряві вартові нічого не побачили. Десять змучених, знесилених, голодних утікачів дісталися до найближчого села, там переночували, а на ранок групами вирушили далі. Проте йти було нікуди. Фронт віддалився, скрізь були фашисти. Довелося залишитися, найнятися на роботу й жити.

Ще не виповнилось сімнадцяти років, як скромного сілського юнака з Сумщини **Івана ГАВРИЛОВА** в грудні 1944-ого призначили до Збройних сил для поповнення: на заході гриміли переможні закльовані залли над країною окупанта, а на сході хвіст піднімав мілітаристська Японія - прагнула політичного й військового панування в Республіці Китай. До 1941-ого китайські війська відбивалися самі. Після напад японців на Перл-Гарбор Друга японсько-китайська війна стала частиною Другої світової. Отож в її круговерті й опинилися війська колишнього СРСР, який перебував у братських стосунках із Республікою Китаї.

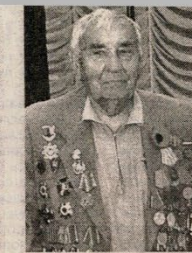
Новобранець Іван Гаврилов потрапив із іншими такими, як і сам, безземними парубками у Свердловську область. Тут проходили навчання з військового ремесла. Важко зітхаючи, ветеран пригадує, як понад 200 чоловік розмістилися в нашивкурадних викопаних землянках, спали на сляках-тахках соломи яких матрацах.

- Але повірте, - наголосив чоловік, - ми, молоді, не обстріляні, переживши голод, окупацію, не нарікали, бо знали, що чимало наших батьків поклали свої голови на кривавих фронтах Другої світової, не повернулися додому, тож потрібно переносили всі випробування, не знаючи, що чекає нас попереду. Нам же страшенно дошкуляли п'ятидесятиградусні морози, погане харчування, мертвини, як кажуть, падали після кілометрової подорожі кров'ю, навчанч... А тут наказ: «Обмундируйте всіх!».

Через два тижні ешелон із солдатами відірвали в Монголію. Зупинили в Улан-Уде. У танковому екіпажі був другим номером, комплектував диски. Через декілька днів нова команда: «Курс на Китай!». Танки 63 механізованої бригади, в складі якої служив Гаврилов, поповнили вверху по сопках, болотах. Через рік Гаврилов несе службу в 19 гвардійській стрілецькій дивізії. Слава Богу, короткочасні сутички, бої з ворожими угрупованнями закінчилися для Івана благополучно. 2 вересня 1945 року в Токійській затоці на борту американського лінкора було підписано капітуляцію Японії. Іванові далися взнаки незвичні кліматичні умови, бідне харчування. Тажкохворого пароплазом відправили в Владивосток, де впродовж року лікували у військовому госпіталі. Однак позитивних результатів це не дало. Довелося завершити службу в червні 1948-ого. За участь у бойових діях проти японських імперіалістів гвардії червоноармієць Іван Гаврилов Указом Президії Верховної Ради СРСР від 30 вересня 1945 року нагороджений медаллю «За перемогу над Японією», яку вручили в 1946-ому.

На старий Новий рік 1944 року **Михайла КОЗЛЮКА** забрали в Брянськ, де навчали військовій справі. Там сформували 103 стрілецький полк, який зважди був передовим. Згодом юнака направили на 3 Білоруський фронт. Найбільше запам'ятався бій за місто Каунас (Литва): «За 3 км від нас розташовувалася фашистська оборона. Вода в річці, озерах і місті була отруєна. Обохидилися власними невеликими запасами. Годували нечисто і погано. Тієї ночі, о 3 години, поспідали, ще через півтори почалося бомбардування. Тоді й отримав поранення в ліву руку. Врятьвали військові санітари. Переніс дві операції в м. Горький, лікувався впродовж трьох місяців».

Ветеран нагороджений 12 орденами, з яких найвагоміший - «Захиснику Вітчизни».

Чимало подолав дурні і стежок під обстрілами та вибухами під загрозою смерті учасник бойових дій періоду Другої світової війни, полковник у відставці **Петро ЛУБЕННИКОВ**. У важкій боротьбі він із побратимами боровся за добре налагоджене машинною фашистських спецслужб, що створили складну, широко розгалужену організацію, пристосовану до ведення тотальної розвідально-підривної діяльності проти інших країн і, перш за все, Радянського Союзу. Він у цей період протистояв шпигунству, диверсіям і терору на об'єктах енергетики, промисловості, транспорту, зв'язку, розшукував агенти спецслужб країни-окупанта.

Серед нагород і відзнак солдата, зокрема орден Великої Вітчизняної війни та медаль «За відвагу». Має багато заслуг як ветеран органів Державної служби безпеки.

Ветеран, учасник бойових дій **Олексію КЛИМЕНКУ** тяжко згадувати про ті далекі й неприємні часи. Олексій Миколайович призвали служити у 18, і незадовго, після невеликої підготовки, опинився в дивізії армії. Потрапив на 1 Білоруський фронт у 18 автотранспортну бригаду солдатом-водієм.

5 березня 1945 року перед Одером (річка в Німеччині) шалена куля пошкодила хлопцеві частину стегна, колінний суглоб і велику голівку воїка. Як наслідок, три операції і півроку лікування в госпіталі. На щастя, залишився жити. Вишов із лазарету з медичним висновком «непродатний до служби», а згодом отримав групу інвалідності.

- Що таке війна? Це нещадна машина, що рушила все на своєму шляху, - поділився Олексій Клименко.

Подумати страшно, скільки забрала життя, скалічила долі й осиротила родин. Адже коли в 1941-ому без попередження ворожі Німеччина розпочала напад на Радянський Союз, багато людей, не чекаючи призова, йшли у військомати й добровільно вирушали на фронт. Хоч нині розділилися думки про війну, але повірте, той, хто відчув на собі те печало, не схоче пережити й мільйонну частинку того лиха.

Володимир ГОРОДНОК-ОМЕЛЬЧУК у солдаті пішов сімнадцятилітнім юнаком. Він і досі пам'ятає, як хлопці зі Стрільська, Люхчі та він із ними вишукувалися у колону, йшли пішки від Сарн до Рокитного на призивну комісію. «Цей жах тяжко забути, хлопці йшли в постолі, а надворі сніг. Вітер, здавалося, пронизував наскрізь. Мені, щоправда, дещо поощастило, взувся в чоботи», - згадує.

Новобранці із Західної України відправили в Київ, де вони навчалися на кулеметників, а відтак готувалися на фронт. Якось Володимир Павлович супроводжував у Краснійськ ешелони з новобранцями. У Москві застали жахливу картину: голодні діти просили у проїжджих сухарі. Від побаченого один із юнаків навіть збожеволів.

Хлопці повернулися в Київ, пізніше їх відправили в Білу Церкву. Хто з майбутніх бійців закінчив чотири і більше класів, навчалися на водіїв в автошколі в Чернігові. Саме там і здобув солдат спеціальність, що допомогла вижити в нелегкий післявоєнний час.

Перший бій між поляками та Німеччиною запам'ятав на все життя. Уже першого травня з іншими солдатами був у Берліні. Наступного дня зранку відзначали Перемогу, а в післяобідній час забрили тривогу, і бійці відправили в Чехословаччину. Володимир Павлович наголошує, що День Перемоги він святкує 2 та 9 травня.

Демобілізувався чоловік 20 травня 1948 року. Коли згадає війну - плаче. Знає, скільки горя та сліз вона завдала людям.

За матеріалами з архівів підготувала **Тетяна КОЛЯДИЧ**. Фото **Василя СОСЮКА**.